

Stretnutie environmentálnych epidemiológov

Environmentálna epidemiológia je mladou vedeckou disciplínou. Na rozdiel od klasickej epidemiológie *infekčných ochorení* sa zaoberá epidemiológiou *neinfekčných chorôb*. Týka sa to najmä civilizačných ochorení, ako sú kardiovaskulárne, nádorové a alergické ochorenia, poruchy imunitného systému a iné. Ide o epidemiologický výskum hromadne sa vyskytujúcich ochorení neinfekčného typu v istých environmentálnych podmienkach, pričom sa študujú príčinné súvislosti s faktormi životného prostredia, socioekonomickou úrovňou, vzdelaním, životným štýlom a pod. Odbornou základňou je Medzinárodná spoločnosť pre environmentálnu epidemiológiu International Society for Environmental Epidemiology – (ISSE).

V dňoch 24.–27. septembra 1997 sa na zámku v Smoleniciach konalo **Medzinárodné sympóziu o environmentálnej epidemiológii v centrálnej a východnej Európe** – International Symposium on Environmental Epidemiology in Central and Eastern Europe: Critical Issues for Improving Health – pod záštitou Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky. Organizátorom bol International Institute for Rural and Environmental Health in Bratislava and in Iowa City, USA. Tento spoločný ústav bol založený dňa 8. 12. 1995 na pôde Ústavu preventívnej a klinickej medicíny v Bratislave s cieľom postgraduálnej výučby, najmä pre mladých ľudí z našich okolitých štátov. Pri organizovaní sympózia spolupracovala Univerzita v Trnave a Slovenská hygienická spoločnosť. O program sympózia bol veľmi veľký záujem, keďže environmentálna epidemiológia dnes

zasahuje do všetkých disciplín preventívneho lekárstva, najmä v oblasti prevencie nepriaznivých účinkov znečistenia v životnom prostredí a vo vnútornom prostredí budov (vrátane profesionálnej expozície škodlivinám) na zdravie človeka.

Na sympóziu odzneli referáty zamerané na takmer všetky skupiny rizikových faktorov v prostredí: chemické škodliviny, fyzikálne faktory, radiáciu a pod. Nesporným prínosom bola účasť špecialistov zo Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO) a Environmental Protection Agency (US EPA), ktorí v úvodných prednáškach oboznámili účastníkov s najnovšími trendmi, resp. nor-

mami v legislatíve ochrany človeka pred poškodením environmentálneho zdravia. Mimoriadne zaujímavá bola sekcia o využití poznatkov molekulovej biológie a genetiky v environmentálnych štúdiách. Odzneli referáty, ktoré demonštrovali využitie genetických markerov pri hodnotení vplyvu chemických látok v pracovnom prostredí i vonkajšom ovzduší. Podobne sa skúma aj úloha chemického znečistenia pri vzniku alergických ochorení, ktorých základným podmieňujúcim faktorom je dedičnosť.

Sympóziu poukázalo na širokú škálu možného využitia poznatkov z rôznych vedných disciplín pre kvalitné environmentálne epidemiologické sledovania, ktoré odkrývajú príčinné súvislosti medzi poškodením zdravia a prostredím. Výsledky takýchto štúdií prispievajú k včasnej diagnostike a prevencii vzniku ochorení.

Eva Reichrtová

Krajiny Severu nesplnili svoj záväzok

Jedným z kľúčových problémov, o ktorých sa diskutovalo na Konferencii OSN o životnom prostredí a rozvoji r. 1992, bolo zvýšenie rozvojovej pomoci (Official Development Assistance – ODA). V čase konania konferencie predstavoval objem tejto pomoci v priemere 0,35 % hrubého domáceho produktu rozvinutých krajín. Rio postavilo ambiocióznny cieľ – zvýšenie na 0,7 %.

Pri príprave dokumentov na 19. mimoriadne zasadanie Valného zhromaždenia (United Nations General Assembly Special Session – UNGASS) sa však potvrdilo, že napriek očakávaniam, objem oficiálnej rozvojovej finančnej pomoci, naopak, poklesol v priemere na

0,25 % hrubého domáceho produktu a je len málo pravdepodobné, že bude v budúcnosti narastať. Ani argument o náraste investícií na financovanie trvalo udržateľného rozvoja zo súkromného sektora nezabránil konštatovaniu, že "krajiny Severu" nesplnili svoj záväzok z Ria.

Avšak vyčlenenie finančných prostriedkov na oficiálnu rozvojovú pomoc je v mnohých donorských krajinách pod veľkým tlakom. Väčšina rozvinutých krajín hľadá možnosti ako skrátiť verejné výdavky, aby znížili vlastný rozpočtový deficit. Osobitne naliehavý je tento problém v krajinách Európskej únie, ktoré sa snažia splniť kritériá na vytvorenie európskej hospodárskej a menovej únie. V do-

norských krajinách okrem toho narastajú pochybnosti o efektívnosti vynakladanej pomoci. Pretrvávajúca chudoba, zneužívanie finančnej pomoci na korupciu, opadajúci entuziazmus a viera v medzinárodnú spoluprácu, ako aj meniace sa geopolitické priority patria k faktorom, ktoré podporujú myšlienku prehod-

nocovania poskytovania finančnej pomoci.

V dokumentoch UNGASS sa objavili odporúčania, aby sa pripravili stratégie na zvýšenie podpory donorských krajín pre rozvojovú pomoc.

Zuzana Guziová

Slovenské pamätné mince r. 1997

Národná banka Slovenska, tak ako každý rok, vydala aj r. 1997 niekoľko pamätných mincí. Zaujali nás tri z nich, ani nie tak pre ich nominálnu či numizmatickú hodnotu, ale pre vyobrazené motívy, úzko súvisiace s problematikou, ktorej sa venujeme v našom časopise.

Pamätná strieborná minca v nominálnej hodnote 500 Sk (materiál Ag 925/1000, Cu 75/1000, hmotnosť 33,63 g, priemer 40 mm) má na hrane nápis Ochrana prírody a krajiny, oddelený motýľom. Na líci mince (obr. 1a) je vyobrazený motýľ vidlochvost feniklový, štátny znak, názov štátu Slovenská republika a letopočet razby 1997. Na rube (obr. 1b) je na fragmente krídel motýľa vyobrazený motív Pieninského národného parku – Prielom Dunajca, názov Pieninský národný park a nominálna hodnota mince. Autorom návrhu je akademický sochár Patrik Kovačovský.

Ďalšie dve mince zobrazujú Banskú Štiavnicu, ktorá je zapísaná na Zozname svetového dedičstva UNESCO a technické pamiatky jej okolia. Pamätná zlatá minca v nominálnej hodnote 5000 Sk (materiál Au 900/1000, Ag 100/1000, hmotnosť 9,5 g a priemer 26 mm) má jemne vrúbkovanú hranu a vyšla v náklade iba 8000 ks v zrkadlovom lesku. Na líci (obr. 2a) je vyobrazený atmosférický parný stroj, ktorý postavil Karol Hell na odvodňovanie

baní. Na rube (obr. 2b) sú architektonické dominanty mestskej pamiatkovej rezervácie Banská Štiavnica – uprostred je barokový morový stĺp sv. Trojice, vpravo za ním veža Starého zámku a budova radnice, v popredí neskorogotický kostol sv. Kataríny, vľavo je Klopačka. Pri spodnom okraji mince sa nachádza erb mesta.

Pamätná strieborná minca v nominálnej hodnote 200 Sk (materiál Ag 750/1000, Cu 250/1000, hmotnosť 20 g, priemer 34 mm) má na hrane nápis do hĺbky vo francúzskom a anglickom jazyku PATRIMOINE MONDIAL – WORLD HERITAGE (Svetové dedičstvo). Na líci mince (obr. 3a) je vyobrazený banský vodoťažný vahadlový stroj, ktorý skonštruoval Jozef Karol Hell a postavili ho r. 1738 na šachte Siegliesberg. Na rube (obr. 3b) sú vyobrazené architektonické dominanty mestskej pamiatkovej rezervácie Banská Štiavnica. Pri pravom okraji mince je mariánsky stĺp, uprostred komplex stavieb Kalvárie a v ľavej časti kostol Nanebovzatia Panny Márie. Vľavo dole je erb mesta Banská Štiavnica

Autorom výtvarného návrhu oboch mincí s motívom Banskej Štiavnice je Ing. Milan Virčík a všetky tri mince vyrobila Mincovňa Kremnica.

Marta Ciranová

